

Ганна БУЧКО

Тернопіль, Україна

ІМЕНУВАННЯ ЖІНОК НА БОЙКІВЩИНІ НА РУБЕЖІ XVIII–XIX СТ.

Women's names in Boikivschyna at the turn of the 19th century

The paper analyses women's names in Boikivschyna (historical ethnographic region in the Carpathian mountains in Ukraine) in official documents collected at the end of 18th century and in the first half of 19th century – so called Josephinian and Franciscan Austrian censi of 1788 and 1820. The main means of identifying married or widowed women were personal names and andronyms, suffixal derivatives of husbands' names or surnames. Nominative formula of naming of women in 80% of the cases consisted of two elements. The first was the woman's personal name or a name-derived andronym ending in *-ikha* that served as a personal name. The second was an andronym ending in *-ova, -ina, -ka* or sometimes other models, derived from the husband's surname. In some rare cases widowed women were identified only by the personal name or name-derived andronym. In that case the name was always used jointly with the identifier "widow".

Keywords: personal name, andronym, formula of naming.

Бойківщина – історико-етнографічний регіон, який займає центральну і західну частину українських Карпат. Населення цього регіону (бойки) характеризується особливостями культури і побуту, які здавна привертала увагу істориків, краєзнавців, етнографів, фольклористів.

Однак ця група населення Карпат, порівняно з іншими етнографічними групами карпатських українців – гуцулами і лемками – "залишалась недостатньо вивченою і чи не найменш відомою в широких наукових колах" (Бойківщина 1983: 5).

У монографії “Бойківщина”, виданій у Києві у 1983 р., нічого не говориться про такий цікавий пласт етнічної культури бойків, як антропонімія. Цю прогалину у вивченні Бойківщини заповнюють окремі лінгвістичні дослідження. Антропонімія закарпатських бойків проаналізована у повному об’ємі в рамках дослідження антропонімії Закарпаття (Чучка 2008). В діахронічному та синхронічному планах також вивчені прізвища Галицької Бойківщини (Бучко 1986), в окремих статтях аналізувались імена бойків та народно-розмовна антропонімія, у монографії І.Фаріон – історична антропонімія Прикарпатської Львівщини, частину території якої населяють бойки (Фаріон 2001).

У дослідженнях антропонімії Бойківщини, як і в працях з антропонімії в цілому, аналізуються переважно чоловічі іменування. Причина цього полягає в тому, що в документах, які служать джерелом антропонімного матеріалу, жіночих іменувань в десятки разів менше, ніж чоловічих, особливо, коли йдеться про історичну антропонімію. А саме історична антропонімія дає можливість вникнути в процеси творення, формування і становлення системи іменувань. Крім того, додаткові до імені засоби ідентифікації особи жінки переважно утворювались від іменувань батька або чоловіка.

Українська історична антропонімія (чоловічі іменування) ґрунтовно проаналізована у працях М. Худаша, Р. Керсти, О. Неділько, І. Фаріон і ін. Досягнення в дослідженні жіночих іменувань значно скромніші. Найповніше жіночі іменування в історичному аспекті розглянуті у кандидатській дисертації М.Сенів, основні положення якої викладені у статті “Основні способи і засоби ідентифікації жінки в писемних пам’ятках української мови XIV–XVIII ст.” (Сенів 1980). Опираючись на класифікацію історичного антропонімного матеріалу М. Худаша (Худаш 1977), авторка поділяє іменування жінок на власне антропонімні, апелятивні та змішані, або апелятивно-антропонімні. Перші з них, крім того, ділить за кількістю елементів антропонімної формули. Окремі класи антропонімів, які вживалися для номінації жінки, аналізуються в роботах Л. Гумецької, П. Чучки та ін.

Предметом викладу в нашій статті є усі іменування жінок Бойківщини, засвідчені в так званих Йосифінській і Францисканській метриках – рукописних пам’ятках кінця XVIII – поч. XIX ст., тобто офіційні для

того часу іменування жінок на конкретній території у певний проміжок часу. Територія дослідження цікава тим, що це давно заселений регіон, де компактно проживало (і проживає) корінне населення. Виняток становлять хіба-що міста, в яких міграція населення була достатньо високою. Період фіксації матеріалу – кінець XVIII–перша половина XIX ст. – вибраний не випадково. Це час остаточного формування і становлення прізвищ на українській етнічній території та початок стабілізації антропонімійної системи.

Джерелом фактичного матеріалу, як уже відзначалось, послужили Йосифінська і Францисканська метрики – перші поземельні кадастри Галичини (ЙМ – 1785–1788 рр. і ФМ – 1818–1820 рр.), які зберігаються в Центральному державному історичному архіві України у Львові (фонди 19 і 20). Цінність метрик для дослідження антропонімії полягає в тому, що в них поданий антропонімікон кожного поселення окремо в його офіційному статусі на той час і, відповідно, усієї Галичини в цілому. Метрична книга населеного пункту містить антропонімний текст, в якому подається перелік усіх землевласників і, таким чином, охоплює практично іменування усього дорослого чоловічого населення і частково жіночого – переважно вдів, які володіли певними ділянками землі після смерті чоловіка. І хоча номінації жінок у ЙМ і ФМ репрезентовані досить скромно, у нашому розпорядженні виявилась значна кількість антропонімів, що ідентифікують майже 1000 осіб. Фактичний матеріал почерпнутий із 330 архівних справ, які описують 200 сіл. Часова різниця у складанні метрик – понад 30 років – дозволяє порівняти антропонімікон конкретного поселення і всієї Бойківщини через певну кількість часу і визначити зміни, які відбулися в іменуваннях людей за цей період.

Щоб показати належним чином, якими засобами і способами відбувалась номінація жінок на Бойківщині, треба спочатку в найзагальніших рисах проілюструвати, якою була номінація чоловіків, оскільки саме вона давала початок для більшості жіночих іменувань.

На кінець XVIII ст. (і ще задовго до того) для ідентифікації чоловічого населення в Україні використовувалась двочленна формула іменування – ім'я + додаткове іменування, яке і функцією і структурою не відрізнялось від сучасних прізвищ, але не мало стабільного характеру (Керста 1984). Це були або спадкові родові назви, або іменування, які

відображали реальну антропонімійну дійсність того часу – називали денотата за батьком, рідше – за матір'ю (патроніми та матроніми на **-ів** (у тогочасних документах **-ов**), **-ин**, **-ович/-евич**, **-ич**, **-ак/-як** і ін.; характеризували особу за якимись її зовнішніми чи внутрішніми ознаками, вказували на заняття, професію, етнічну приналежність, місце походження чи проживання тощо. Дозволимо собі називати таке іменування протопрізвищем. В українській ономастичній літературі такі іменування часто ототожнюються з прізвищами або ж для них використовується запропонований М.Худашем термін прізвищева назва (Худаш 1977: 100).

У ЙМ, тобто на кінець XVIII ст., іменування чоловіка утворене в основному за формулою ім'я + протопрізвище (приклади подаємо у записах оригіналу): *Andryi Semenkow, Lesio Plutyniec*. Антропоніми у цих документах подаються переважно в родовому відмінку однини (шаіура *Hryca Sawczynego*). Це показує, що протопрізвища на **-ов/-ин** у той час ще не були субстантивованими лексемами. У ФМ, тобто через 30-40 років, компоненти цієї формули міняються місцями – спочатку протопрізвище, тоді ім'я: *Wotoszyn Hryc, Łuciw Iwan*. Перенесення протопрізвища з постпозиції в препозицію по відношенню до імені денотата свідчить про збільшення ваги цього типу антропоніма і про його фактичний статус прізвища.

Засоби і способи ідентифікації жінки на початковому етапі стабілізації офіційної антропонімійної системи, як переконливо показує наш матеріал, виявились більш різноманітними і менш стабільними у порівнянні з іменуваннями чоловіків.

З найдавніших часів основним засобом номінації особи виступало ім'я, спочатку автохтонне, згодом церковно-християнське. І тепер ім'я є обов'язковим елементом формули іменування як для чоловіків, так і для жінок. У ході історичного розвитку і удосконалення антропонімійної системи ситуація змінювалась С. Медвідь-Пахомова, підсумовуючи свій аналіз еволюції антропонімних формул у слов'янських мовах, пише: "Антропонімна диференціація особи за статевою належністю особливо яскраво виражається на ранніх етапах формування антропонімних формул" (Медвідь-Пахомова 1999: 227).

На рубежі XVIII-XIX ст. на Бойківщині різниця між іменуванням чоловіка і жінки полягала як у використанні певних засобів ідентифікації,

так і у способах номінації. Якщо для чоловіків при використанні будь-якої антропонімійної формули ім'я є її обов'язковим компонентом, то для іменування жінки, особливо заміжньої, ім'я використовувалось не завжди. Так, із 940 денотатів, чий іменування аналізуємо у цій статті, тільки у 65% використовується в номінаційній формулі особове ім'я; при цьому, як показують документи, частотність використання імені зростає з часом: у ЙМ (1780–1885) з 100 жінок 40 названі по імені, у ФМ (1818–1820) – уже 58.

В проаналізованих формулах номінації зафіксовано усього 28 жіночих імен, які реалізуються у 60 варіантах. Абсолютну перевагу мають тільки два імені – *Марія* і *Анна*. Ім'я *Марія* фіксується найчастіше у повній, офіційній формі (22 фіксації в ЙМ і 58 – у ФМ) і досить часто виступає в метриках у варіантах *Marunia*, *Marusia*, рідше – *Marysia*, *Maryska*, *Mania*, *Marcia/Marci*. Значно менше варіантів утворює ім'я *Анна*, яке фіксується переважно у повній формі, засвідчені також варіанти *Ancia*, *Hanusia*, *Hanuszka*. Популярними на Бойківщині були ще імена *Гафія* (вживались переважно варіанти *Hafa/Haffa* і *Hasia*; рідше – *Afa*, *Hara*), *Євдокія* (реалізується у варіантах *Jewka*, *Jawdocha*, *Dozia*); *Катерина* (зафіксовані варіанти *Kasia* і *Kaska*); *Анастасія* (*Nastasia*, *Nastia*); *Пелагея* (*Palahna*, *Polaha*, *Pazia*); *Параскева* (*Paraska*, *Parania*, *Paracia*), *Феодосія* (*Fenia*, *Fenna*, *Fesia*, *Feska*, *Fedusia*). Імена *Марина* і *Олена* майже не творять варіантів. Досить часто вживане у метриках ім'я *Tacia* можна співвіднести з Тетяною, хоча повна форма цього імені не засвідчена у наших матеріалах. Одинично запрезентовані імена *Ewa*, *Hala*, *Irenka*, *Zosia*, *Krestyna*, *Marta*, *Magda*, *Teresia*, *Tekla*, *Stasia*, *Janka* і часте *Maryanna* належать, найімовірніше, представницям польського етносу.

У сучасній неофіційній системі іменувань, а в історичному минулому і в офіційних документах, для номінації заміжніх жінок не рідше, ніж особове ім'я, використовувались іменування за чоловіком – андроніми. Про це свідчить не тільки безпосередній матеріал із записами ідентифікаційних формул жінок, але і етимони сучасних прізвищ. Наприклад, на Бойківщині із 7000 прізвищ корінного населення понад 400 утворені від андронімів, і тільки 225 – від особових жіночих імен.

Для Бойківщини, як і для України в цілому, найхарактернішими були андроніми на **-иха**, **-ка** (субстантивний тип) та **-ова/-ина** (ад'сктивний

тип). Загальнонаціональна за функціонуванням і загальносхіднослов'янська за походженням андронімна модель на **-иха** (Чучка 1980:159.) була дуже популярним засобом номінації жінок на Бойкіщині. В аналізованому матеріалі антропонімна формула номінації 250-ти жінок включає андроніми на **-иха**. Вони утворені переважно від особового імені будь-якої словотвірної структури – повного, усіченого, усічено-суфіксального, суфіксального: *Iwanucha, Petrycha, Prokorycha, Olexycha; Demczucha, Hrynycha, Fedycha, Jurczucha*, у небагатьох випадках – від прізвиська, апелятивного означення особи, патроніма (кожне з цих іменувань фактично на той час виконувало функцію прізвища чоловіка): *Baranicha, Kuchtycha, Sobolicha, Szczurczucha*.

Другу загальноукраїнська модель – андроніми на **-ка** – фіксуємо у 206 номінаціях. На відміну від попередньої моделі, Вони утворені переважно від протопрізвищ – генетично прізвиस्क, апелятивних означень особи, патронімів: *Kohutka, Macurka, Czabanka, Dmytryczka, Kowalczaczk, Magdyczka, Zazuliczka, Petryniaczka*. Незначна кількість андронімів на **-ка**, в основі яких бачимо християнське ім'я, насправді своїм етимологією має протопрізвище, омонімічне з особовим іменем: *Demydka, Taraska* (пор. у цьому ж селі протопрізвища *Demyd, Taras*).

Якщо для моделей на **-иха** андронімічна функція була первинною, то для іменувань на **-ка** андронімічна функція, імовірно, розвинулась на основі фемінізуючої, яку суфікс **-ка** виконував уже в праслов'янській мові (Чучка 1980:159). Тому іменування жінок на зразок *Kozaczka, Odynaczka* можна трактувати як відапелятивні антропоніми (пор. апелятиви *одиначка, козачка*), так і як андроніми від відповідних протопрізвищ чоловіка (пор. у тих же документах: *Kozak, Odynak*).

Найчисельніше (530 одиниць) в жіночому антропоніміконі ЙМ і ФМ репрезентовані жіночі іменування у формі присвійних прикметників на **-ова**. Вони утворювались від усіх видів антропонімів (імен, прізвиस्क, апелятивних означень особи, патронімів, чи по відношенню до часу складання аналізованих документів – від імен та протопрізвищ), які у граматичному плані є іменниками II відміни (основи на -о-): *Hryniowa, Petrowa, Tymoczkowa, Jurkowa; Wolkowa, Paciorkowa; Krawcowa, Kowalowa; Machymowiczowa, Sredyczowa, Fedakowa*. Антропоніми, що є іменниками -а- основ (I відміни) утворюють, згідно з граматичними законами, при-

свійні прикметники на **-нна**: *Duszczyna, Olexyna, Sawczyna, Chomyна* (від *Дичка, Олекса, Савка, Хома*). Жіночі іменування *Hrynyszyna, Mateiszyna, Jacyszyna* формально можна пояснити як деривати від андронімів *Гриниха, Матеїха, Яциха*. У такому випадку це мали би бути назви дочок, утворені від іменування матері за чоловіком. Але аналіз антропонімікону сіл, в яких зафіксовані ці номінації, дозволяє пояснювати такі антропоніми як жіночі варіанти протопрізвищ *Hrynyszyn, Mateiszyn, Jacyszyn*, що побутовали у тих же селах.

Інші моделі андронімів в аналізованих документах з території Бойківщини представлені поодинокими прикладами: деривати з суфіксами **-анка, -аня**, протопрізвище чоловіка в родовому відмінку однини: *Semowczanka, Pliszania, wdowa Kinasza, Hryba*.

Крім особових імен і андронімів, для іменування жінок використовувались відойконімні деривати на **-ська/-цька**, які виступали, очевидно, жіночими варіантами відповідних чоловічих іменувань.

У кількох формулах жіночих іменувань знаходимо протопрізвище субстантивного типу без формальних ознак “жіночої деривації”, тобто в такому вигляді, який мають сучасні жіночі прізвища: *Kwaszenina, Poluha, Repescha*, а також декілька прізвищ чи апелятивних означень особи у формі прикметника в жіночому роді: *Blekowata, Hurna, Luhowa, Nakoneczna*.

Усі проаналізовані вище засоби номінації жінки функціонували в найрізноманітніших поєднаннях. Майже 21% від усіх зафіксованих у ЙМ і ФМ іменувань жінок становлять одноклексемні антропонімні номінації. В усіх випадках вони супроводяться апелятивним ідентифікатором *вдова* (іноді *попадя*), який у ЙМ займає місце частіше в препозиції до власне антропоніма (*wdowa Kowalka, wdowa Duniczka, Ulaniczka wdowa*), а у ФМ – тільки в постпозиції (*Sywaczka wdowa*). В одноклексемних номінаціях переважають субстантивні андроніми на **-ка** та **-иха** (відповідно 46 та 52 у ЙМ та 21 і 9 у ФМ): *Hrebeniaczka wdowa, Mazurka wdowa, Baranicha wdowa, Hawrylicha wdowa*, рідше виступають присвійні назви на **-ова/-нна** (19 у ЙМ і 16 у ФМ), **-ська/-цька** (8 у ЙМ і 4 у ФМ): *Kotowa wdowa, Usaczowa wdowa, wdowa Paslawska, Pohorecka wdowa*, і тільки у 20-ти випадках самостійним іменуванням виступає особове ім'я: *Anna wdowa, Kasia wdowa, Marya wdowa*, при цьому 18 з них фіксуються у ЙМ. Більшість

андронімів на **-иха**, що вжиті як самостійні номінації, утворені від особових імен, інші – в основному від протопрізвищ.

У переважній більшості номінація жінки в кінці XVIII ст. і тим більше у першій половині XIX ст. будувалась на основі дволексемної антропонімної формули, яка включала особове ім'я жінки та різноманітні моделі андронімів, утворених від імені або протопрізвища чоловіка (первісно прізвиська, апелювативного означення особи, патроніма). Нижче проілюструємо усі зразки дволексемних формул з вказівкою на їх кількість у ЙМ і ФМ. Абсолютна більшість антропонімів зосереджена у 12-ти формулах:

1. **Ім'я + андронім на -ова/-ина**: *Marunia Hryszowa, Paracia Fenowczynna, Marunia Baranowa, Kasia Juzkowa, Marya Tacyszyna*; у ЙМ – 106, у ФМ – 5;

2. **Андронім на -ова/-ина + ім'я**: *Demianowa Jewdokia, Iwanczulakowa Kasia, Zwaryczowa Maria, Mysakowa Maria, Dyczczynna Nastia*; у ЙМ – 8, у ФМ – 275;

3. **Ім'я + андронім на -ка**: *Ancia Kowalka, Paraska Kowalczaczk, Polaha Huzarka, Anna Zazulaczka, Pazia Kohutka*; у ЙМ – 51, у ФМ – 2;

4. **Андронім на -ка + ім'я**: *Magdyczka Marysi, Sawkowiczka Ewa, Fedynczaczk Maria, Koczanka Polaha*; у ЙМ – 4, у ФМ – 48;

5. **Андронім на -иха + андронім на -ова/-ина**: *Hrynicha Wasylowa, Mykitycha Polowkova, Selicha Zaliszczakowa*; у ЙМ – 60, у ФМ – 4;

6. **Андронім на -ова/-ина + андронім на -иха**: *Bihunowa Olexycha, Ozarowa Iwanicha, Pawlowa Fedycha, Uradkowa Nikolicha*; у ЙМ – 6, у ФМ – 20;

7. **Ім'я + андронім на -иха**: *Marunia Kuchtycha, Maryna Capycha, Fenna Marczycha, Marya Suwalicha, Pazia Maxutycha*; у ЙМ – 20, у ФМ – 0;

8. **Андронім на -иха + ім'я**: *Ilczycha Marija*; у ЙМ – 0, у ФМ – 8;

9. **Ім'я + відойконімний прикметник на -ська/-цька**: *Maria Jasinska, Justyna Jawoska, Maria Rozlucka, Anna Ilnicka*; у ЙМ – 20, у ФМ – 0;

10. **Відойконімний прикметник на -ська/-цька + ім'я**: *Dobrowolska Jewka, Szumlanska Zofia, Komarnicka Oryszka*; у ЙМ – 3, у ФМ – 30;

11. **Андронім на -иха + андронім на -ка**: *Jacycha Mielniczka*; у ЙМ – 23, у ФМ – 2;

12. **Андронім на -ка + андронім на -иха**: *Hrycaczk Fedorycha*; у ЙМ – 2, у ФМ – 8.

Як бачимо з наведених даних, у номінації жінок у ЙМ і ФМ, як і в номінації чоловіків, переважають дволексемні формули у різноманітних

модифікаціях. Найпродуктивнішими як у ЙМ, так і у ФМ є поєднання особового імені жінки з андронімом прикметникового типу на **-ова** (значно менше – на **-ина**), друге місце за кількістю денотатів посідають іменування, в яких поєднується ім'я з андронімом на **-ка**, третє – формула, в якій поєднується андронім на **-иха** з андронімом на **-ова/-ина**, четверте – формула з двома андронімами – на **-иха** і на **-ка**. При цьому порядок розміщення компонентів антропонімної формули є в основному такий, як і в антропонімічних формулах чоловіків: у ЙМ на початку виступає ім'я або андронім на **-иха**, у ФМ – навпаки: ім'я або андронім на **-иха** стоїть в постпозиції до іменувань на **-ова/-ина** або **-ка**. Показовою є і різниця між етимонами андронімів різної словотвірної структури. Деривати на **-иха**, особливо ті, що поєднуються з андронімами на **-ова/-ина** та **-ка**, утворювалися від особових імен чоловіка, натомість етимонами дериватів на **-ка** частіше є прізвиська та апелятивні означення особи, що служили протопрізвищами. Усе це свідчить, що функції різних моделей андронімів на Бойківщині були не однакові. Андроніми на **-иха**, утворені від особового імені чоловіка, виконували функцію особового імені дружини, натомість деривати з суфіксами **-ов-а/-ин-а**, утворені від будь-якого іменування чоловіка, фактично були протопрізвищами жінок. Порядок розміщення компонентів у аналізованих антропонімічних формулах, точніше його зміна від часу укладання ЙМ до часу створення ФМ, свідчить про стабілізацію антропонімічної системи на українських землях у першій половині XIX ст.

Одиничними прикладами репрезентуються ще 10 антропонімічних формул:

1. **Ім'я + протопрізвище:** *Marynia Kopczak, Anastasia Poluha;*
2. **Протопрізвище + ім'я:** *Repecha Anna, Poluha Katarzyna;*
3. **Ім'я + протопрізвище у родов. відмінку однини:** *Fedusia Duczilowicza*
4. **Андронім (патронім) на -анка + ім'я:** *Kisiliczanka Kasia;*
5. **Андронім на -ова + андронім на -ка:** *Gregorzowa Czulewiczka;*
6. **Андронім на -ка + андронім на -ова:** *Mydzanka Dmytrowa;*
7. **Андронім на -ова + андронім на -ова:** *Mykowa Stefanowa wdowa;*
8. **Андронім на -ка + андронім на -ка:** *Woloszczanka Soltyska;*
9. **Андронім на -иха + протопрізвище:** *Mychajlycha Hurna;*
10. **Андронім на -иха або -ова + відойконімічний прикметник на -ська:** *Stasycha Wowczanska, Andrejowa Krechowiecka.*

Усього проілюстрованих вище малопродуктивних дволексемних формул в аналізованому матеріалі наразовується 33 одиниці.

Ідентифікатор *вдова*, який супроводжує практично усі однолексемні номінації, при дволексемних формулах виступає вкрай рідко: *Marusia Szumkowa wdowa, Jacycha Mielniczka wdowa, Nastunia Makarycha wdowa, Kitlaczka Anastazyja wdowa, Pawlowa Witwicka wdowa*.

Тільки сімома прикладами в аналізованому матеріалі засвідчені трилексемні антропонімі формули іменування жінок: *Sliwiakowa Andrusyha Tacia, Andryjowa Anna Marczakowa* та ін. У таких формулах використовується ім'я та два андроніми різної або однакової структури.

На нестабільний характер жіночих іменувань на рубежі XVIII–XIX ст., про що згадувалося на початку, вказують такі фактори: 1) вживання різних варіантів одного імені для номінації тієї самої особи: *Marysia – Marunia, Marunia – Maria*; 2) використання різних засобів і навіть способів номінації однієї особи в одному документі: *Nastasia wdowa – Nastasia Onifrowa, wdowa Ruraczka – Wasylich Ruraczka, Demczyha Maria – Demkowa Maria, Fedoryha wdowa – Fedoryha Jacyszyna*.

Підсумовуючи, відзначимо, що офіційна номінація особи жінки, як і чоловіка, в Україні на рубежі XVIII–XIX ст. мала уже досить послідовний характер. Але стабілізаційні процеси у становленні жіночих антропонімічних формул проходили повільніше, ніж в іменуваннях чоловіків. На відміну від номінаційних формул чоловіків, в іменуванні жінок (заміжних та вдів) на Бойківщині часто було відсутнє особове ім'я. Функцію його виконував андронім на *-иха*, утворений від імені чоловіка. Таким чином, іменування замужньої жінки формувалось на основі іменування чоловіка. Складалось воно переважно (78,5%) з двох елементів: особового імені жінки або андроніма від особового імені чоловіка та додаткового іменування, утвореного від протопрізвища (первісно прізвиська, апелятивного означення особи або суфіксального патроніма) чоловіка. З кінця XVIII ст. до першої половини XIX ст. це додаткове іменування переміщується з постпозиції в препозицію, заявляючи, таким чином, про свою важливість в ідентифікаційній формулі. На початку XIX ст. зменшується кількість вживання андронімів на *-иха* у функції особового імені. Усе це поступово стабілізує антропонімічну формулу ідентифікації жінки в Україні.

Література

1. **Бойківщина 1983**: Бойківщина. Історико-етнографічне дослідження. Київ: Наукова думка.
2. **Бучко 1986**: Бучко А. Е. Фамилії Бойковщини в період їх становлення і в наші дні. Автореф. дисс...канд. філолог. наук. – Ужгород.
3. **Керста 1984**: Керста Р. Й. Українська антропонімія XVI ст. Чоловічі іменування. – Київ: Наукова думка.
4. **Медвідь-Пахомова 1999**: С. М. Медвідь-Пахомова. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах. Ужгород.
5. **Сенів 1980**: Сенів М. І. Основні способи і засоби ідентифікації жінки в писемних пам'ятках української мови XIV–XVIII ст. // З історії української лексикології. Київ. – С.160-200.
6. **Фаріон 2001**: І.Фаріон. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII – початку XIX століття. Львів: Літопис.
7. **Худаш 1977**: З історії української антропонімії. – Київ: Наукова думка.
8. **Чучка 2008**: П.Чучка. Антропонімія Закарпаття. – Ужгород, 2008 (1969).
9. **Чучка 1980**: Чучка П. П. Украинские андронимы на славянском фоне // Перспективы развития славянской ономастики. – Москва: Наука. – С. 157–162.

Бучко, Ганна доц. к.ф.н. – Тернопільський Національний Педагогічний Університет ім. В. Гнатюка, Тернопіль, Україна
dmytro.buczko@gmail.com